

Werkplan 2009

Werkplan 2009

PON, kennis in uitvoering

januari 2009

© 2009 PON, kennis in uitvoering

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON.

PON

Postbus 90123

5000 LA Tilburg

Telefoon: (013) 535 15 35

Fax: (013) 535 81 69

E-mail: info@hetpon.nl

Internet: www.hetpon.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Opbouw van dit werkplan	5
1.2	Status van dit werkplan	6
2	Domeinen Zorg en Participatie	7
2.1	Domein Zorg	7
2.1.1	Toekomstbestendige zorg	7
2.1.2	Kleurrijk Brabant Zorgt	7
2.1.3	Slimme zorg	8
2.2	Domein Participatie	8
2.2.1	Stimuleren van actief burgerschap	8
2.2.2	Benutten van sociaal kapitaal	8
2.2.3	Meedoen Loont!	8
2.2.4	Onderzoek naar de zorg voor thuiswonende ouderen en mensen met een beperking	9
2.2.5	Kleinschalige woonzorgvoorzieningen	9
3	Domein Jeugd	10
3.1	Nieuwe patronen in het beroep op de jeugdzorg	10
3.2	Onderzoek Vraag In Kaart	10
3.3	Inventarisatie ontwikkeling Centra voor Jeugd en Gezin	11
3.4	Ouderparticipatie in het voortgezet onderwijs	11
4	Domein Leefbaarheid	12
4.1	Verbinding stad-platteland	12
4.2	Ondersteuning provinciale planbegeleiders	12
4.3	Dorp en buitengebied	13
4.4	Brabantse Dorpen Derby	13
4.5	Leefbaarheidsinitiatieven: uitwisseling van kennis en ervaringen	13
5	Planbureau	14
5.1	Ontwikkelen van het concept planbureau	14
5.1.1	Opstellen strategisch meerjarenplan voor planbureau	14
5.2	Investeren in de backoffice	15
5.2.1	Basiskennis infrastructuur doorontwikkelen	15
5.3	Verbetering van bestaande producten	15
5.3.1	Sociale Atlas Brabant	15
5.3.2	Brabantpanel	15
5.4	Monitoring	16
5.4.1	Verzameling stuurinformatie voor de koepelnota <i>Samen Leven</i>	16
5.4.2	Verzameling stuurinformatie voor cultuur	16
5.4.3	Leefbaarheid en effecten van beleid	16
5.4.4	Monitor sociale participatie	16
5.4.5	Integrale veiligheidsmonitor	17
5.4.6	Jeugdbalans Brabant	17
5.4.7	De stand van Jeugd & Gezin in Brabant	17
5.4.8	Perspectief voor jongeren	18
5.4.9	Factsheets leefbaarheid	18
5.4.10	Telos	18

6	Algemene werkzaamheden	19
6.1	Serviceverlening aan de provincie	19
6.2	Vereniging van Brabantse Gemeenten	19
6.3	PON-Jaarboek 2009-2010	19
7	Relatie tussen PON-activiteiten en provinciale programmalijnen	20

1 Inleiding

Het wordt altijd heel gemakkelijk gezegd: meten is weten. Toch komt er in werkelijkheid veel meer dan 'meten' bij kijken om daadwerkelijk te 'weten' wat er gaande is en dus een koers te bepalen voor het beleid. Het PON verbindt al sinds jaar en dag zijn uitgebreide kennis van en toegang tot feiten en cijfers als het gaat om het brede sociaal maatschappelijke terrein in de provincie Noord-Brabant met zijn kennis van de praktijk. Binnen de provincie is het PON hiermee uniek. We hebben dan ook in 2008 besloten om de ondertitel 'kennis in uitvoering' te gaan voeren. Hiermee willen we ook uitdrukken dat we nooit stilstaan en voortdurend bezig zijn om kennis te verversen en te zoeken naar nieuwe manieren om deze kennis voor het beleid te ontsluiten.

In samenspraak met de directie SCO is besloten dat het PON in 2009 nadrukkelijker de functie van planbureau op sociaal en cultureel terrein voor de provincie zal gaan vervullen. Hiermee levert het PON een bijdrage aan de toenemende behoefte van de provincie aan bundeling van beleidsrelevante gegevens om het beleid direct te ondersteunen. De gemeenschappelijke ambitie van SCO en het PON is om met het planbureau een belangrijke meerwaarde voor het (provinciale) beleid te kunnen bieden.

De eerste gesprekken over mogelijke invulling van het planbureau zijn kortgeleden gevoerd met de directie en het managementteam van SCO. Het is duidelijk dat de uitvoering vraagt om een meerjarenperspectief. Het jaar 2009 zal worden benut om een fundament te leggen. Dit vergt niet alleen een grote inzet van het PON, maar ook een bij de ambities aansluitende organisatorische inbedding bij de provincie.

In gezamenlijk overleg is afgesproken om in 2009 de helft van de inzet van het PON te besteden aan planbureauproducten en de ontwikkeling van het planbureauconcept. De andere helft van de dagen zullen worden besteed aan projecten, die onderdeel zijn van de inhoudelijke domeinen die het PON heeft geformuleerd.

Wat de inhoudelijke projecten betreft kiezen we in 2009 uitdrukkelijk voor de uitvoering van substantiële projecten die direct aansluiten bij de provinciale beleidslijnen, die onder meer zijn neergelegd in *Vertrouwen in Brabant*, het Bestuursakkoord van de provincie voor de periode 2007-2011.

1.1 Opbouw van dit werkplan

Het *Werkplan 2009* is opgebouwd langs vier inhoudelijke domeinen, te weten 'zorg', 'participatie' (die beide in hoofdstuk 2 worden behandeld), 'jeugd' (hoofdstuk 3) en 'leefbaarheid' (hoofdstuk 4). De domeinen hebben een duidelijke relatie met de provinciale beleidsvelden, met name die van de directie SCO en de provinciale programmalijn *Perspectiefrijk Brabant*. Onder elk van deze domeinen beschrijven wij allereerst de provinciale beleidslijnen waar de projecten een bijdrage aan zullen leveren en geven vervolgens in hoofdlijnen aan wat de aard van de projecten is. Hoofdstuk 5 beschrijft de

projecten die wij willen uitvoeren in het kader van de invulling en ontwikkeling van de planbureaufunctie. Hier worden ook de projecten genoemd die een inhoudelijke verbinding hebben met de domeinen, maar die een duidelijke planbureaufunctie vervullen. Hoofdstuk 6 schetst enkele algemene werkzaamheden, die wij op verzoek van de provincie in 2009 zullen verrichten. Het *Werkplan 2009* sluit af met hoofdstuk 7, een matrix die in beeld brengt hoe de diverse PON-activiteiten in 2009 zich verhouden tot de zes programmalijnen uit het provinciale Bestuursakkoord.

1.2 Status van dit werkplan

In onderling overleg tussen PON en provincie is afgesproken dat het *Werkplan 2009* een werkplan op hoofdlijnen is, gebaseerd op de provinciale beleidsprioriteiten. De uitwerking van de diverse onderdelen van het werkplan in concrete projectfiches gebeurt in de loop van 2009. Momenteel vinden de gesprekken daarover plaats. Waar mogelijk geven we al een concrete uitwerking van de projecten. In een aantal gevallen echter is dat nog een punt van overleg en zal die concretisering later plaatsvinden.

2 Domeinen Zorg en Participatie

De provinciale koepelnota *Samen Leven* (augustus 2008) bevat het beleidskader voor participatie en maatschappelijke ontwikkeling. De nota omschrijft vijf maatschappelijke thema's, waarop het provinciaal beleid de komende jaren geënt zal zijn:

- 1 Stimuleren van actief burgerschap
- 2 Kwaliteit van de leefomgeving
- 3 Toekomstbestendige zorgstructuur
- 4 Langer thuis wonen/zelfstandig wonen
- 5 Benutten van sociaal kapitaal

In het kader van ons *Werkplan 2009* zal het PON een aantal projecten uitvoeren die aansluiten bij bovengenoemde thema's. Ter ondersteuning van het provinciaal beleid willen we onderwerpen uit deze thema's in een bredere context plaatsen en de provincie kennis verschaffen om daarmee haar beleid zo effectief mogelijk uit te voeren. In onderstaand overzicht geven we aan op welke terreinen we onze projecten willen uitvoeren.

2.1 Domein Zorg

2.1.1 Toekomstbestendige zorg

In de sturing van de zorg op lokaal niveau is, met de introductie van de Wmo, de afgelopen jaren veel veranderd. Door aanbestedingen in de thuiszorg zijn veranderingen opgetreden in aard en omvang van hulp die mensen thuis kunnen ontvangen. Inmiddels zijn veel kleinere bureaus en ook veel zzp'ers actief en is de inzet van mantelzorg nog meer geïnstitutionaliseerd. Het pgb biedt mensen de kans om zelf sturing te geven aan de inzet van de benodigde zorg.

Daarnaast is er landelijk sprake van een succesvolle introductie van buurtzorg. Deze ontwikkelingen leiden tot de vraag op welke schaal de zorg het best georganiseerd kan worden en waar de grootste effectiviteit in de samenwerking tussen formele en informele zorg te halen is.

2.1.2 Kleurrijk Brabant Zorgt

De provincie vindt het van belang dat de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen in de zorg in Brabant wordt vergroot. Dit vraagstuk maakt deel uit van de provinciale programmalijn *Kleurrijk Brabant Zorgt*. Het PON en PSW hebben in 2008 op dit terrein een voorstudie verricht, waaruit vijf scenario's zijn voortgekomen. Het PON, PSW en Palet zullen deze vijf scenario's in 2009 op verzoek van de provincie in het kader verder uitwerken om daarmee te stimuleren dat meer allochtonen in de zorg gaan werken.

2.1.3 Slimme zorg

ICT-toepassingen kunnen de zorg ondersteunen, waardoor ouderen en mensen met een chronische ziekte of andere beperking langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Daarom ondersteunt de provincie de uitrol van ICT-toepassingen in de zorg. De provincie zal in de periode 2008-2011 de regie nemen bij een tiental projecten. Het gaat hierbij om innovatieve investeringstrajecten waarvan de uitkomst van tevoren niet vaststaat. Ze zijn groot-schalig ingericht en het is van belang dat de kennis die deze projecten opleveren, overgedragen wordt naar anderen.

Het PON voert hierbij de volgende activiteiten uit:

- Een periodieke overall-monitor in het kader van de introductiecampagne, waarbij burgers, mantelzorgers en beroepskrachten worden bevroegd naar hun bekendheid met ICT-toepassingen in de zorg. Daarbij zal ook gebruik gemaakt worden van het Brabantpanel (zie ook onderdeel 5.3.2 van dit werkplan).
- Een bijdrage leveren aan de verzameling van kennis over de door de provincie uitgerolde innovatieve trajecten, aan kennisdeling tussen de projecten onderling en aan een publiekscampagne.

2.2 Domein Participatie

2.2.1 Stimuleren van actief burgerschap

Het PON zal op grond van bestaande (landelijke en provinciale) inzichten, en in relatie tot demografische ontwikkelingen, inventariseren welke good practices gericht op actief burgerschap geïdentificeerd kunnen worden en waar voor de provincie kansen liggen om op dit terrein een aanjaagfunctie te kunnen vervullen.

2.2.2 Benutten van sociaal kapitaal

De provincie wil bevorderen dat het Brabantse sociaal kapitaal ten volle wordt benut, zowel vanwege de versterking van de positie van de burger als vanwege het maatschappelijk belang en rendement. Daarbij is de aandacht vooral gericht op kwetsbare burgers, mensen die niet vanzelfsprekend mee kunnen doen. Het PON zal op grond van bestaande inzichten inventariseren waar voor de provincie kansen liggen om op dit terrein een stimulerende rol te kunnen spelen.

2.2.3 Meedoen Loont!

Het ontwikkelen en gebruik maken van het sociaal kapitaal in Brabant is een belangrijke voorwaarde om de ambities op het terrein van vermaatschappelijking in de zorg en leefbaarheid in buurt en wijk op peil te houden. Het PON wil daar graag een bijdrage aan leveren.

Met de provincie is in een convenant vastgelegd dat Stichting Zet en het PON een belangrijke rol spelen bij de implementatie van het WZSW-concept (Wonen-Zorg-Service in de Wijk), dan wel van concepten die daarmee vergelijkbaar zijn. Een belangrijk element in deze exercitie is het op regionaal niveau zoeken naar nieuwe manieren om mensen die niet vanzelfsprekend meedoen te laten participeren.

2.2.4 Onderzoek naar de zorg voor thuiswonende ouderen en mensen met een beperking

Het aantal ouderen dat zelfstandig woont en zorg nodig heeft, zal sterk groeien, door de vergrijzing én door de vermaatschappelijking van de zorg.

Het aantal mensen met een verstandelijke beperking of mensen met een psychische handicap, dat zelfstandig woont, is eveneens sterk toegenomen. Al deze mensen hebben te maken met veranderingen die, mede onder invloed van de Wmo, in het zorgaanbod plaatsvinden. Er is op dit moment weinig bekend over de ervaringen die mensen hebben met deze veranderingen.

Samen met de PRVMZ heeft het PON daarom het plan opgevat om deze ervaringen wat systematischer in beeld te brengen. In 2008 is in het kader van het werkplan reeds gestart met een onderzoek onder ouderen. In 2009 willen PON en PRVMZ dit onderzoek uitbreiden naar andere groepen mensen die zelfstandig wonen en zorg nodig hebben, zoals mensen met een verstandelijke beperking en mensen met psychische problemen.

2.2.5 Kleinschalige woonzorgvoorzieningen

De provincie wil in de bestuursperiode 2007-2011 een bijdrage leveren aan het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van mensen met een beperking. Daartoe heeft de provincie in 2008 een subsidieregeling voor kleinschalige woonzorgvoorzieningen in het leven geroepen. Eind 2008 organiseerde de provincie een eerste brainstorm over de effectiviteit van deze provinciale subsidieregeling. In vervolg daarop brengt het PON, samen met de provincie, in beeld of de provincie in de nabije toekomst een rol heeft op dit terrein en zo ja, wat die rol zou moeten inhouden.

3 Domein Jeugd

Het uitgangspunt voor 2009 is dat het PON in het kader van zijn domein jeugd projecten uitvoert die voortkomen uit, dan wel ondersteunend zijn voor, de uitvoering van het provinciale beleidskader jeugd. In juli 2008 presenteerde de provincie dit beleidskader voor de komende vier jaar (2009-2012) in conceptvorm, onder de titel *Brabant investeert in jeugd*. De provincie laat daarin zien dat zij op essentiële onderdelen de koers wil verleggen als het gaat om jeugd-beleid.

Op het gebied van jeugd voert het PON in het kader van het Werkplan 2009 de volgende projecten uit:

3.1 Nieuwe patronen in het beroep op de jeugdzorg

Net als elders in Nederland heeft ook de jeugdzorg in Noord-Brabant, ondanks extra investeringen, te maken met groei van wachtlijsten. Bekend is dat dit niet zozeer kan worden toegeschreven aan het toenemend aantal meldingen, maar eerder het gevolg is van een gemiddeld langer verblijf in het jeugdzorgtraject na indicatiestelling. De conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat de problematiek van jongeren die in de jeugdzorg terecht komen zwaarder is geworden in de loop van de tijd.

Het is van belang om meer over de aard en de achtergronden van de veranderingen te weten te komen. Enerzijds omdat kennis over de stijgende duur van zorgtrajecten een van de sleutels kan zijn om de groei van de wachtlijsten tot staan te brengen. Anderzijds omdat kennis over de achtergrond van de verandering van de problematiek handvatten kan bieden voor aanpassing van het beleid en het type zorgaanbod.

De hoofdvragen van het onderzoek kunnen als volgt worden geformuleerd:

- 1 Wat is de aard van de veranderingen die zich voordoen in de vraag naar jeugdzorg?
- 2 Wat zijn de mogelijke achtergronden van deze veranderingen?
- 3 Wat betekenen deze veranderingen voor de toekomstige zorgvraag en het toekomstige zorgaanbod?

3.2 Onderzoek Vraag In Kaart

De provincie Noord-Brabant is van mening dat opgroei- en opvoedproblemen vroegtijdiger en meer op lokaal niveau opgelost zouden moeten worden. Zij wil graag een bijdrage leveren aan het versterken van de opvoedingskracht in wijken en buurten en bij de ouders zelf. Deze verbeteringen kunnen alleen maar gerealiseerd worden als de aangeboden zorg goed is afgestemd op de vragen die er leven bij gezinnen. Op dit moment is dat kennelijk niet voldoende het geval, zodat veel ouders en kinderen niet tijdig met hun vragen aankloppen bij instanties.

De vraag die zich opdringt is: wie zijn die ouders en kinderen die wel behoefte hebben aan ondersteuning, maar niet bekend zijn bij het aanbod en wie zijn die ouders en kinderen die te laat aankloppen of voor de verkeerde deur staan? En uiteraard is het van belang om te weten welke vragen zij hebben en of het aanbod daar wel goed op aansluit.

De onderzoeksvragen luiden:

- Wat is de behoefte aan ondersteuning bij opvoed- en opgroevraagstukken?
- Welke vragen van ouders en kinderen en welke typen ouders en kinderen komen wel terecht bij de jeugdzorg en het CJG?
- Welke vragen van ouders en kinderen en welke typen ouders en kinderen komen niet terecht bij de jeugdzorg en het CJG?

3.3 Inventarisatie ontwikkeling Centra voor Jeugd en Gezin

Vóór 2011 moet in elke gemeente een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) zijn gerealiseerd. In het beleidsprogramma *Alle kansen voor alle kinderen* heeft de minister voor Jeugd en Gezin de basis geschetst van het CJG zoals dat in alle gemeenten/wijken vorm moet krijgen. Uiteindelijk moeten de CJG's een bijdrage leveren aan een aantal min of meer concreet door het ministerie geformuleerde doelstellingen.

Gemeenten staan nu voor de opdracht om in hun lokale setting het CJG te realiseren. Ondanks dat er een aantal functies moet worden gebundeld in het CJG, hebben gemeenten veel vrijheid in de precieze vormgeving van het centrum.

Binnen de programmalijs *Perspectiefrijk Brabant* is het Centrum voor Jeugd en Gezin een speerpunt. Ondanks dat de realisatie van het CJG vooral een taak van gemeenten is, is het een provinciaal speerpunt, omdat het bijdraagt aan de verbeteragenda jeugd 2008-2011 van de provincie Noord-Brabant.

De provincie streeft naar een effectief en duurzaam stelsel voor hulp aan jeugd en gezin, het CJG vervult een belangrijke rol in de versterking van het netwerk. Daarnaast dienen de gemeentelijke CJG's aan te sluiten op de provinciaal geregisseerde tweedelijns hulpverlening door Bureau Jeugdzorg.

Vrijwel alle gemeenten zijn bezig met de opzet van de CJG's. De een is daar verder in gevorderd dan de ander en de variatie in werkwijze is divers. Om de verschillende doelen te kunnen realiseren in 2011 is het nodig om tijdig een overzicht te hebben van de resultaten van de diverse gekozen aanpakken. Op die manier is het immers mogelijk om te leren van de succesvolle en minder succesvolle manieren van aanpak en kan waar nodig bijgestuurd of versneld worden.

3.4 Ouderparticipatie in het voortgezet onderwijs

In 2008 zijn wij begonnen met de voorbereidingen van pilots voor ouderparticipatie in het voortgezet onderwijs. In 2009 willen we op twee scholen, waarmee inmiddels een goed contact is opgebouwd, de pilots implementeren, begeleiden en monitoren.

4 Domein Leefbaarheid

Voor de provincie Noord-Brabant is het versterken van de leefbaarheid in dorpen en wijken de komende jaren een belangrijk aandachtspunt van beleid, zoals dat onder meer is vastgelegd in de programmalijs *Perspectiefrijke Brabant*. In 2008 is dit uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's *Leefbare Dorpen* en *Leefbare Wijken*. Voor 2009 worden de uitvoeringsprogramma's geactualiseerd.

Het PON voerde in 2008 op verzoek van de provincie diverse projecten in het kader van *Leefbare Wijken* en *Leefbare Dorpen* uit. Een aantal van deze projecten zal in 2009 worden voortgezet, aangevuld met enkele nieuwe.

4.1 Verbinding stad-platteland

In 2007 is het PON gestart met een driejarig project, waarin gezocht wordt naar de verbinding tussen stad en platteland. Na een verkenning van het vraagstuk (2007) is in 2008 langs vier sporen gewerkt: onderzoek, experimenten, forumbijeenkomsten en communicatie.

Inmiddels is duidelijk geworden dat het onderwerp steeds meer gaat leven. Het blijkt dat elders in het land de relatie stad-platteland aanleiding tot overheidsbeleid is. Zo wordt in provincies waar steden dominant zijn dan het platteland, actief gewerkt aan de samenwerking tussen stad en ommeland, op initiatief van de provincie of centrumsteden. Kenmerkend voor Brabant is de verwevenheid van stad en platteland (de unieke verhouding stad-platteland 50-50%), maar ontbreekt specifiek beleid. Is hier sprake van een 'remmende voorsprong' en kan die relatie beter benut worden voor het welzijn van de Brabanders? Is hier een rol weggelegd voor de provincie, vanwege de (boven-)regionale schaal of de opgave voor vernieuwing?

De beantwoording van deze vragen staat centraal in 2009, het afsluitende jaar van het project.

4.2 Ondersteuning provinciale planbegeleiders

De directie SCO heeft in 2008 een team van provinciale planbegeleiders ingesteld. Zij zijn gemeenten behulpzaam bij het vertalen van plan naar uitvoering bij leefbaarheidsprojecten. In opdracht van de provincie heeft het PON in 2008 een aantal trainings- en intervisiebijeenkomsten voor de planbegeleiders belegd. Daarin werd aan de hand van concrete casussen het onderwerp van plan naar uitvoering verder uitgediept. In gemeenten waar de vertaling van plan naar uitvoering buitengewoon lastig is, biedt het PON op verzoek van de provincie zijn diensten aan.

Beide activiteiten worden in 2009 voortgezet en inmiddels is besloten om in nauw overleg met de provincie een jaarplan voor de ondersteuning van de planbegeleiders op te stellen.

4.3 Dorp en buitengebied

Eind 2008 zijn het PON en de BMF gestart met het project Dorp en buitengebied. Dit project heeft tot doel de relaties tussen dorp en buitengebied te versterken. Dit komt ten goede aan de vitaliteit van zowel de dorpen als het buitengebied.

Eind 2008 is de eerste stap, namelijk de evaluatie van de praktijk van afgelopen jaren afgerond. Begin 2009 wordt een voorstel voor een aanpak, in nauw overleg met de provincie Noord-Brabant, geformuleerd. Op basis daarvan wordt, opnieuw in nauw overleg met de provincie en andere betrokkenen, beslist of de overstap naar het vervolg (namelijk een toepassing van de aanpak in enkele projecten) daadwerkelijk wordt gezet.

4.4 Brabantse Dorpen Derby

Vanaf 2008 werkt het PON mee aan de Brabantse Dorpen Derby, een door de provincie georganiseerde wedstrijd om bijzondere en vernieuwende burgerinitiatieven op het gebied van leefbaarheid op te sporen. De tien beste ontvangen elk € 10.000,- en de mogelijkheid om gebruik te maken van externe procesbegeleiding bij de uitvoering van het initiatief.

Het PON zorgt voor de inventarisatie van aangemelde initiatieven, alsmede voor de rubricering en voorselectie ervan.

De selectie vindt plaats in februari 2009. In vervolg daarop verzorgt het PON de coördinatie van de procesbegeleiding. De procesbegeleiding loopt tot en met juni 2009. Eind juni wordt uit de tien beste initiatieven de winnaar gekozen. De jury staat onder leiding van de verantwoordelijke gedeputeerde. Het PON zorgt in 2009 tevens voor een publicatie over alle ingediende initiatieven.

4.5 Leefbaarheidsinitiatieven: uitwisseling van kennis en ervaringen

Met de introductie van de programma's *Leefbare Dorpen* en *Leefbare Wijken* stimuleert de provincie vele initiatiefnemers om leefbaarheidsprojecten op te zetten en uit te voeren. Door deze initiatieven te analyseren en te beschrijven ontstaat een schat aan informatie over zaken als: doelstelling, aanpak, organisatie, samenwerking, afstemming met andere beleidsterreinen et cetera. Deze informatie is van groot belang voor nieuwe initiatiefnemers, maar ook voor (lokale en provinciale) overheden en maatschappelijke instellingen en organisaties.

De provincie heeft het PON verzocht in 2009 zo'n analyse en beschrijving uit te voeren en de communicatie daarover vorm te geven.

5 Planbureau

Al jaren voorziet het PON de provincie van statistische informatie en achtergrondanalyses op het sociaal maatschappelijke veld. Er bestaat bij de provincie een toenemende behoefte aan bundeling van beleidsrelevante gegevens om het beleid direct te ondersteunen. Voor dit doel is het project *Inzicht en Overzicht* in het leven geroepen.

In samenspraak met directie SCO is medio 2008 besloten om te investeren in een verdere ontwikkeling van de planbureaufunctie binnen het PON.

Met een planbureaufunctie doelen wij op:

- Voldoen aan de toenemende behoefte aan bundeling van beleidsrelevante gegevens om het beleid te ondersteunen.
- Het kunnen leveren van relevante, actuele gegevens en trends.
- Het bieden van verdiepende achtergrondanalyses.
- Een verbinding van statistische gegevens aan beleid.
- Een bundeling van best practices en instrumenten.
- Het signaleren van vernieuwende inzichten.
- Het leveren van beleidsanalyses en evaluaties.

Door te investeren in de planbureaufunctie wordt veel informatie die nu versnipperd aanwezig is zodanig gebundeld dat het sociaal-culturele beleid van de provincie er direct profijt van ondervindt. Het spreekt vanzelf dat kennis van provinciaal beleid, maar vooral ook direct contact met beleidsambtenaren op het juiste niveau onontbeerlijk is om de effectiviteit van de functie te maximaliseren.

In overleg met SCO zal in de loop van 2009 een passend aansturingskader voor de planbureaufunctie van het PON worden ontworpen.

De activiteiten binnen de planbureaufunctie kunnen in 2009 verdeeld worden in:

- Ontwikkelen van het concept planbureau (zie 5.1).
- Investeren in de backoffice (5.2).
- Verbetering van bestaande producten (5.3).
- Monitoring (5.4).

5.1 Ontwikkelen van het concept planbureau

5.1.1 Opstellen strategisch meerjarenplan voor planbureau

De ambities zijn hoog. Aan een goed functionerend planbureau is een aantal voorwaarden verbonden:

- Inhoudelijk: goed gevulde back office en juiste expertise.
- Organisatorisch: vaste verbinding met beleid (aansturingskader en projectgroep).
- Vorm: aansprekende producten (combinatie van kort en flexibel, verdiepend, regelmatig), diversiteit aan uitingsvormen (schriftelijk en digitaal).
- Planning: meerjarige aanpak, met een aantal vaste punten op de agenda.

Het PON zal in 2009, uiteraard in samenspraak met de provincie, een strategisch meerjarenplan voor het planbureau uitwerken, waarin al deze aspecten een plaats krijgen.

5.2 Investeren in de backoffice

5.2.1 Basiskennis infrastructuur doorontwikkelen

Het SCP heeft zijn goede naam voor een groot deel te danken aan een stevige infrastructuur van gegevensbestanden. Hiermee kunnen trends, de achtergronden van trends en de effecten van beleid nauwkeurig in kaart worden gebracht.

Dat wat het SCP biedt op het landelijke niveau, kan het PON bieden op het provinciale niveau. Op een aantal terreinen zijn landelijke gegevensbestanden te gebruiken voor het provinciale niveau, op veel andere terreinen is het nodig om zelf specifieke dataverzamelingen uit te voeren.

Binnen dit project zal ook aandacht besteed worden aan de ontwikkeling van (al dan niet digitale) vormen van communicatie-uitingen.

5.3 Verbetering van bestaande producten

5.3.1 Sociale Atlas Brabant

De door het PON ontwikkelde Sociale Atlas Brabant (SAB) biedt theoretisch al een uitstekende basis voor de planbureaufunctie. In de SAB wordt heel veel beschikbare, door het PON en andere onderzoeksinstituten verzamelde, informatie gebundeld. De SAB wordt beschikbaar gesteld aan gebruikers binnen en buiten de provincie.

We hebben in 2008, in opdracht van de provincie Noord-Brabant, het gebruik van de SAB geëvalueerd. Daaruit is gebleken dat de SAB als instrument wordt gewaardeerd, maar dat het gebruik van de data vrij beperkt is. Een betere afstemming tussen PON en provincie, bijvoorbeeld over de themakeuze, de positionering van de atlas en de afstemming met andere databanken binnen de provincie, zal het gebruik bevorderen. Ook wordt gedacht aan het regelmatig publiceren van informatie over een actueel thema aan de hand van cijfers uit de SAB.

Daarnaast zullen wij in 2009 een helpdesk voor gebruikers van de SAB ontwikkelen.

5.3.2 Brabantpanel

Het PON beschikt sinds enkele jaren over Brabantpanel, een groep Brabanders die met enige regelmaat geraadpleegd wordt. Op die manier kan snel inzicht ontstaan in de vraag hoe Brabanders denken over actuele onderwerpen of ontwikkelingen. Het onderhoud van het panel (zoals werving, beheer en communicatie) maakt deel uit van het werkplan.

5.4 Monitoring

Monitoren is een manier om het beleid te volgen of maatschappelijke ontwikkelingen op beleidsrelevantie te toetsen. Monitoren impliceert een regelmatige meting van bepaalde kerncijfers. Monitoren winnen aan bruikbaarheid als de cijfers niet alleen worden gepresenteerd, maar ook worden geduid. Het PON heeft in opdracht van de provincie in het verleden diverse monitoren uitgevoerd. In veel gevallen ontbreekt echter een regelmaat, die afgestemd is op de beleidscyclus.

De provincie heeft niet alleen behoefte aan inhoudelijke beleidsinformatie, maar ook aan stuurinformatie ter ondersteuning van de planning en controlcyclus. Er is behoefte aan instrumenten om de effecten van het eigen beleid te kunnen meten en zo nodig bij te sturen. Het PON is op beide actief. Van onderstaande projecten zijn 5.4.1, 5.4.2 en 5.4.3 gericht op stuurinformatie, de overige projecten op beleidsinhoudelijke informatie.

5.4.1 Verzameling stuurinformatie voor de koepelnota *Samen Leven*

De provincie schetst met de koepelnota *Samen Leven* een beleidskader participatie en maatschappelijke ontwikkeling aan de hand van vijf maatschappelijke thema's. De beleidsvoornemens die hieruit voortvloeien, wil men volgen. Daarbij vraagt de provincie ondersteuning van het PON.

5.4.2 Verzameling stuurinformatie voor cultuur

In 2008 heeft het PON in opdracht van de provincie de Brabantse cultuurmonitor opgesteld. De resultaten hiervan bieden een schat aan gegevens betreffende de cultuurparticipatie van Brabanders.

De provincie heeft echter ook behoefte aan enkele indicatoren die op hoofdlijnen laten zien hoe het gesteld is met de cultuur in Noord-Brabant. Het gaat met name om indicatoren waarop de provincie kan sturen. De indicatoren moeten over drie ingangen verdeeld worden: het cultuuraanbod, het cultuurbereik (deelname) en de identiteit van de leefomgeving. In 2009 zullen deze indicatoren in nauw overleg met de provincie nader worden ingevuld.

5.4.3 Leefbaarheid en effecten van beleid

In 2008 heeft het PON een methode ontwikkeld om de effecten van de provinciale inspanningen en investeringen op het gebied van leefbaarheid te meten. In 2009 zal het erom gaan voldoende data te verzamelen om aan het einde van het jaar de eerste resultaten van de meting te kunnen presenteren.

Het PON zal de provinciale ambtenaren aansporen en ondersteunen om de benodigde gegevens van de projectindieners te verkrijgen. Er wordt nagegaan of de gekozen methode (internetvragenlijst voor aanvragers en begunstigen) in de praktijk ook daadwerkelijk werkt. Tussentijds kunnen snelle aanpassingen worden doorgevoerd.

5.4.4 Monitor sociale participatie

Ter ondersteuning van het voornemen van de provincie om het actief burgerschap en daarmee de participatie van burgers bij de inrichting en het functioneren van hun leefomgeving te stimuleren, zal het PON in 2009 voor de derde maal de monitor *Sociale Participatie in Noord-Brabant* uitvoeren. Deze monitor zal een actuele stand van zaken opleveren voor wat betreft de deelname aan vrijwilligerswerk, mantelzorg en activiteiten in de buurt.

Daarnaast zal ingezoomd worden op de andere sociale contacten die mensen, ook via nieuwe media, met elkaar onderhouden. De uitkomsten zullen vergeleken worden met de uitkomsten van de monitors die in 1999 en in 2004 zijn uitgevoerd.

In het kader van de planbureaufunctie zal bekeken worden of de monitor uitgevoerd zal worden op provinciaal niveau (zoals in 1999 en 2004 het geval was), of dat de gegevensverzameling via Noord-Brabantse gemeente zal gaan lopen. In dit laatste geval biedt de provincie de mogelijkheid aan kleinere gemeenten beleidsrelevante informatie te krijgen. Daarmee krijgt de monitor dan ook lokale zeggingskracht.

De werkzaamheden en kosten zullen in het laatste geval veel omvangrijker zijn dan die van de eerdere monitors sociale participatie. De keuze voor de wijze van gegevensverzameling zal in samenspraak met de provincie worden gemaakt.

5.4.5 Integrale veiligheidsmonitor

In 2008 heeft het PON, op verzoek van de provincie, diverse activiteiten uitgevoerd om het gebruik van de Integrale Veiligheidsmonitor door Noord-Brabantse gemeenten te stimuleren. PON en provincie streven ernaar dat alle gemeenten in Noord-Brabant in 2009 aan de monitor gaan deelnemen. Ons plan van aanpak uit het najaar van 2008 beschrijft onze inzet in de jaren 2008 tot en met 2010. Begin 2009 zullen we onze activiteiten voor dit jaar verder concretiseren, in overleg met de provincie.

5.4.6 Jeugdbalans Brabant

Binnen de provincie Noord-Brabant wordt hard gewerkt aan een betere aansluiting tussen jeugdzorgvoorzieningen en preventieve voorzieningen. Zo investeert de provincie in het ondersteunen van gemeenten bij de opzet van Centra voor Jeugd en Gezin. Op voorzet van de provincie is in 2006 een gezamenlijke verbeteragenda met gemeenten opgezet. De gezamenlijk gedragen opvatting is dat een beter inzicht in gegevens van beide velden een eerste stap vormt op weg naar een betere aansluiting. Belangrijk onderdeel van de verbeteragenda is dan ook 'het versterken van de informatiepositie'.

Daartoe is de zogenaamde *Jeugdbalans Brabant* ontworpen. Deze balans biedt gemeenten en de provincie informatie op een aantal relevante indicatoren. Het PON is in 2008 gevraagd om een voorstel in te dienen om nadere analyses uit te voeren die inzicht geven in de provinciale en de gemeentelijke beleidseffecten. In 2009 zullen de eerste gemeentelijke en provinciale analyses worden uitgevoerd.

5.4.7 De stand van Jeugd & Gezin in Brabant

Mede in de context van zijn planbureaufunctie is het PON partner in het Brabants KennisTransferCentrum Jeugd & Gezin. Dit KennisTransferCentrum is een initiatief van de provincie Noord-Brabant, Fontys Hogescholen, de gemeente 's-Hertogenbosch en het PON, waarbij ook K2 is aangesloten.

Vanaf 2009 zal het PON, als onderdeel van zijn werkplan, jaarlijks een rapportage *De stand van Jeugd & Gezin in Brabant* publiceren. Wij maken voor deze rapportage gebruik van bestaande bronnen (zoals de *Jeugdbalans Brabant* (zie 5.4.6) en de Brabantse jeugdmonitor) en verzamelt indien nodig extra informatie.

De rapportage geeft een beschrijving van zowel statistische gegevens, als van de beleidsinzet. Het jaarlijks te presenteren rapport zal de Brabantse gegevens plaatsen in de context van nationale (en eventueel Europese) ontwikkelingen. De publicatie zal, in samenwerking met de betrokken partners, tijdens intervisiebijeenkomsten worden besproken met en toegelicht voor de Brabantse gemeenten (inclusief een vertaling naar de eigen lokale situatie).

5.4.8 Perspectief voor jongeren

De bevolkingssamenstelling zal de komende jaren in Noord-Brabant drastisch veranderen. Het aantal jongeren zal, met name in kleinere gemeenten, in relatieve zin sterk dalen ten opzichte van de overige leeftijdscategorieën. Dit kan gevolgen hebben voor het draagvlak voor jeugdvoorzieningen in deze gemeenten en het perspectief dat jongeren in deze gemeenten hebben. Wij willen deze ontwikkelingen en de gevolgen daarvan in kaart brengen, specifiek voor die gemeenten waar dit verschijnsel zich het sterkst voordoet.

5.4.9 Factsheets leefbaarheid

Vorig jaar is het PON in opdracht van de provincie gestart met de voorbereiding van een reeks factsheets over leefbaarheid van wijken en dorpen in Noord-Brabant. Dit jaar gaat de publicatie van de factsheets van start. Eind 2009 zullen de relevante onderwerpen rond leefbaarheid eenmaal beschreven zijn. In 2010 start dan de vernieuwing en zo nodig verbetering van de factsheets in overleg met de provincie en de lezers (via de aanpak van wikipedia).

5.4.10 Telos

Het PON is mede-initiatiefnemer en kernpartner van Telos, het Brabantse centrum voor duurzame ontwikkeling. Wij dragen expertise aan op sociaal en cultureel gebied. In 2009 wordt de betrokkenheid van het PON bij Telos voortgezet.

De provincie heeft Telos gevraagd om in 2010 opnieuw een duurzaamheidsbalans van Noord-Brabant uit te brengen. In deze balans dienen volgens de provincie ten opzichte van de vorige uit 2006 in ieder geval de volgende aanpassingen/aanvullingen te worden meegenomen:

- Verdieping en uitbreiding van het sociaal-cultureel kapitaal.
- Verdieping en uitbreiding van het economisch kapitaal.
- Actualisatie en controle van de verschillende gebruikte indicatoren.
- Toetsing aan huidige wetenschappelijke inzichten.

In 2009 zal het PON met name werkzaamheden verrichten voor het eerste aandachtspunt, het sociaal-culturele kapitaal. Daarnaast blijft het PON betrokken bij de verdere ontwikkeling van Telos.

6 Algemene werkzaamheden

6.1 Serviceverlening aan de provincie

Op verzoek van de provincie voert het PON met grote regelmaat diverse kortlopende werkzaamheden uit. Daarnaast participeren wij in verschillende commissies, werkgroepen et cetera. In overleg met de provincie brengen wij deze activiteiten in 2009 samen onder de kop 'serviceverlening aan de provincie'.

In ieder geval worden hier de volgende activiteiten ondergebracht:

- Lidmaatschap van de Provinciale Omgevingscommissie (POC).
- Lidmaatschap van het Brabants Kennisplatform Wonen.
- Deelname aan de begeleidingscommissie van de Brabantse jeugdmonitor.
- Deelname aan de redactie van *Leven in de buurt*.
- Beheer van de uitvoering van het *Werkplan 2009*.
- Voorbereiding *Werkplan 2010*.
- Overige kortlopende werkzaamheden in opdracht van de provincie.

6.2 Vereniging van Brabantse Gemeenten

Sinds enkele jaren verzorgt het PON het secretariaat van de Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG), een afdeling van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Omdat het van groot belang is dat de VBG goed functioneert, is de afspraak om een deel van onze werkzaamheden voor de VBG ten laste te brengen van de provinciale basisstructuur. Met de VBG en de provincie is afgesproken dat we in 2009 een aantal nog nader te omschrijven activiteiten zullen uitvoeren met inzet van provinciale middelen.

6.3 PON-Jaarboek 2009-2010

De publicatie van een Jaarboek over actuele ontwikkelingen en onderwerpen in Noord-Brabant is een al jarenlang bestaande traditie bij het PON. We willen deze traditie graag voortzetten, mede gelet op de enthousiaste reacties die wij regelmatig op onze jaarboeken ontvangen.

Omdat het thema voor het nieuwe Jaarboek op dit moment nog niet bekend is, is het op deze plaats in het werkplan opgenomen. Het ligt voor de hand om, zodra duidelijk is wat het onderwerp zal zijn, het Jaarboek onder te brengen in het relevante inhoudelijke domein, dan wel in het planbureau. Begin 2009 wordt de keuze gemaakt.

7 Relatie tussen PON-activiteiten en provinciale programmalijnen

Dit werkplan beschrijft de activiteiten, die wij in 2009 in het kader van de provinciale subsidie willen gaan uitvoeren. We zoeken daarbij steeds aansluiting bij provinciaal beleid en beleidsvoornemens. In dit afsluitende hoofdstuk brengen we schematisch in beeld welke raakvlakken er zijn tussen de PON-activiteiten enerzijds en de provinciale programmalijnen uit het Bestuursakkoord anderzijds.

PON-activiteiten uit Werkplan 2009	Provinciale programmalijnen					
	Mooi Brabant	Schoon Brabant	Dynamisch Brabant	Perspectiefrijk Brabant	Bereikbaar Brabant	Verbindend Brabant
2.1.1 Toekomstbestendige zorg	X	X	X	X	X	
2.1.2 Kleurrijk Brabant Zorgt			X	X	X	X
2.1.3 Slimme zorg			X	X	X	
2.2.1 Stimuleren van actief burgerschap	X	X	X	X		
2.2.2 Benutten van sociaal kapitaal	X	X	X	X		
2.2.3 Meedoen Loont!	X	X	X	X	X	X
2.2.4 Onderzoek thuiswonende ouderen en mensen met beperking				X	X	
2.2.5 Kleinschalige woonzorgvoorzieningen	X	X		X	X	
3.1 Nieuwe patronen in het beroep op de jeugdzorg				X		
3.2 Onderzoek Vraag in Kaart				X		
3.3 Inventarisatie ontwikkeling Centra voor Jeugd en Gezin	X			X	X	
3.4 Ouderparticipatie in het voortgezet onderwijs				X		
4.1 Verbinding stad-platteland	X	X	X	X	X	X
4.2 Ondersteuning provinciale planbegeleiders	X			X	X	X
4.3 Dorp en buitengebied	X	X		X	X	
4.4 Brabantse Dorpen Derby	X	X		X		X
4.5 Leefbaarheidsinitiatieven: uitwisseling kennis en ervaringen	X	X	X	X	X	X
5.1.1 Opstellen strategisch meerjarenplan voor planbureau	X	X	X	X		X
5.2.1 Basiskennis infrastructuur doorontwikkelen	X	X	X	X		X
5.3.1 Sociale Atlas Brabant	X	X	X	X	X	X
5.3.2 Brabantpanel	X	X	X	X	X	X
5.4.1 Verzameling stuurinformatie voor <i>Samen Leven</i>	X	X	X	X		X
5.4.2 Verzameling stuurinformatie voor cultuur				X		
5.4.3 Leefbaarheid en effecten van beleid	X	X		X		
5.4.4 Monitor sociale participatie	X	X	X	X	X	X
5.4.5 Integrale veiligheidsmonitor	X	X		X		
5.4.6 Jeugdbalans Brabant				X		
5.4.7 De stand van Jeugd & Gezin in Brabant	X			X		
5.4.8 Perspectief voor jongeren	X			X	X	X
5.4.9 Factsheets leefbaarheid	X	X	X	X	X	X
5.4.10 Telos	X	X	X	X	X	X
6.1 Serviceverlening aan de provincie	X	X	X	X	X	X
6.2 Vereniging van Brabantse Gemeenten	X	X	X	X	X	X
6.3 PON-Jaarboek 2009-2010	X	X	X	X	X	X